

JOEL C. ROSENBERG

**EVADARE DE LA
AUSCHWITZ**

Traducere din limba engleză de Sorin Șerb

Prefață de Doina Jela

CORINT
BOOKS

—2019—

1

12 mai 1940

Sedan, Franța

„Dacă nu e controlat, răul este preludiul genocidului.”

Era o frază citită cândva de Jean-Luc Leclerc într-o carte veche. Îi atrăsese atenția și îi rămăsese în minte. Acum nici măcar nu-și mai amintea cine scrisese cartea sau care îi era titlul, dar nu avea nicio importanță. Cartea era ușor de uitat, nu și acea frază. Acum, indiferent cât s-ar fi străduit, nu și-o putea scoate din cap.

Se simțea de parcă toate moleculele din corpul lui s-ar fi cutremurat. Răul se pusese în mișcare și, cu toate că toți cei din jurul lui păreau legați la ochi și hotărâți să nu creadă asta, nu se îndoia defel că naziștii veneau să-i prindă pe ei, pe toți francezii, mânați cu toții de furia lor ucigașă, și se temea cumplit de baia de sânge care urma să vină, adusă de cizmele și crucea lor încârligată.

Nu că l-ar fi ascultat cineva. La urma urmei, cine era el, să creadă că știa ce destin îi fusese hărăzit țării sale? De fapt, nu era decât un tinerel, chiar așa, un tinerel de doar douăzeci și opt de ani și, când se uita în oglindă în fiecare dimineață,

nu vedea nimic extraordinar. Nu l-ai fi deosebit în mulțime. Nu era prea înalt și nici prea bine clădit, avea părul nisipiu și ochii verzi-albăstrui. Purta ochelari rotunzi, cu ramă subțire, de aur, care-i dădeau un aer ceva mai studios, chiar mai intelectual decât era de fapt. Își dorise dintotdeauna să-și lase barbă – măcar cioc –, dar chiar și minunata lui soție îl tachina pe tema asta, spunând că eforturile lui nu erau încununete de prea mult succes. Nu avea cine știe ce funcție, nici titlu sau putere, nici bani, faimă sau renume. Nu avea legături în casta politicianilor și nici în cea a jurnaliștilor. Era, în schimb, urmașul aproape lefter a cinci generații de fermieri. Protestant într-o națiune în care catolicii reprezentau de departe majoritatea, era pastor de rang inferior – de fapt, doar pastor *asistent* la o bisericuță din cătunul Le Chambon, în sudul Franței, loc de care nu auzise nimeni și probabil nici nu va auzi vreodată. De ce l-ar fi luat cineva în serios?

Nu avea nimeni niciun motiv, își spunea el, dar asta nu însemna că nu avea dreptate.

La nord, Winston Churchill avertiza că Hitler voia să pună stăpânire pe lume. Noul premier britanic spunea asta de ani de zile. Nimeni nu-i dăduse atenție. Acum *der Führer* pornise în marș, iar Franța nu era defel pregătită. Nici oamenii nu erau pregătiți. Nici politicienii. Nici presa. Nici măcar generalii.

La Paris, erau convingși cu toții că germanii nu ar îndrăzni niciodată să invadeze Franța. Spuneau că naziștii nu ar putea niciodată să străpungă Linia Maginot, care era, de fapt, un zid de protecție lat de douăzeci și cinci de kilometri, puternic înarmat, străjuit de posturi de apărare, buncăre, baricade anti-tanc din beton, baterii antiaeriene, câmpuri minate și toate construcțiile militare cunoscute, merit să-i țină pe nemți în șah. S-au amăgit că Hitler nu va încerca niciodată să-și treacă diviziile de panzere prin pădurile din Ardeni. Aceste păduri

erau prea întinse, prea dese, prea înfricoșătoare pentru a le putea străpunge cu tancurile, artileria mobilă, transportoarele blindate și alte unități mecanizate.

Dar Jean-Luc Leclerc știa fără doar și poate că greșeau.

— Luc? Luc, mă ascuți?

De fapt, nimeni nu-i mai spunea Jean-Luc de când era copil. Părinții lui, frații lui, bunicii lui – toți îi spuneau Luc. Acum, deși uneori se mai simțea copil, teoretic „se făcuse mare.” Era căsătorit. Avea două fete. O ipotecă. O parohie. Responsabilități tot mai mari.

— Luc, ai auzit vreo vorbă din tot ce ți-am spus?

Își dădu seama de îndată că sora lui, Monique, încerca să-i atragă atenția. Se rușină.

— Da, da, bineînțeles, îmi pare rău... Ai nevoie de ceva?

— Vrei să stingi lumina și să aduci șervețelele și furculițele? întrebă ea, cu un zâmbet cald pe chip, în timp ce stătea în mijlocul confortabilei lor bucătării și aprindea lumânările pe un tort făcut în casă, meșteșugit decorat și fără îndoială foarte costisitor.

Luc făcu după cum îi ceruse sora lui și o urmă în sufragerie, cântând alături de ceilalți și încercând din răspuț să nu lase să i se vadă temerile pe chip. Nu voia să strice ziua de naștere a nepotei sale. Micuța Jacqueline, care avea părul șaten, strălucitor, aștepta acolo în rochia ei roz, încălțată cu niște pantofi negri din piele. Ea nu știa că războiul bătea la ușă. Nu știa nimic de faptul că *Herr* Hitler invadase Polonia în septembrie anul trecut. Nici despre invadarea Țărilor de Jos (Belgia și Olanda) cu trei zile mai înainte nu știa nimic. Adulții ascundeau de copii grijile pe care și le făceau pentru fratele lor mai mare, Philippe, care locuia cu familia sa în Bruxelles, capitala Belgiei. Jacqueline nu știa că nu mai auziseră de Philippe de când începuse invazia germană și că Luc se temea că fratele

lui murise. Tot ce știa fetița era că avea o casă plină cu rude și prieteni, un tort cu lumânări și o păpușă nouă de la iubitul ei unchi Luc și de la mătușa Claire și de la verișoarele ei Lilly și Madeline. Era atât de nevinovată, se gândi el în timp ce-i cânta „La mulți ani”, atât de neștiutoare în fața întunericii care se lăsa peste toți. Ea, cel puțin, avea o scuză. Avea doar patru ani.

Care era scuza părinților ei? Monique avea treizeci și doi de ani. Soțul ei, Nicolas, avea treizeci și șase. Erau o pereche atrăgătoare și plină de energie, erau bine educați și cu experiență de viață. Amândoi studiaseră la Universitate. Ea se pregătise să devină asistentă medicală. El fusese la Sorbona și era un medic talentat. Erau citați. Pusese ceva bani deoparte. Avea prieteni interesanți, în funcții importante, pe tot cuprinsul Europei. Cum era posibil să nu vadă ce i se întâmpla lui Philippe? Cum era posibil să nu vadă pericolul de moarte în care se aflau? De ce nu fugeau cât încă se mai putea, departe de graniță, de pildă la Le Chambon, alături de Luc și Claire?

— La mulți ani, dragă Jacqueline, la mulți ani!

În încăpere răsunară aplauze, zâmbete, hohote de râs. Jacqueline strălucea de fericire, iar Luc se gândi că tare le-ar fi plăcut soției lui, Claire, și celor două fiice ale lor să fie lângă el.

Claire confecționase păpușa și scrisese felicitarea pe care Lilly și Madeline o coloraseră ca să o facă mai deosebită pentru iubita lor verișoară. Dar, în ciuda protestelor lor, Luc le interzisese să vină. Granița cu Belgia nu era un loc unde să-și aducă familia. Cu siguranță, nu acum.

După ce Jacqueline își puse o dorință și suflă în lumânări, iar Monique tăie tortul, Luc împărți îndatoritor furculițele pe care le avea în mână, apoi se duse înapoi în bucătărie pentru a lua câteva sticle de lapte rece.

Apoi, pe neașteptate, casa fu scuturată de o explozie colosală, asurzitoare. Unda de șoc îi aruncă pe toți grămadă la

pământ. Toate ferestrele fură spulberate de suflu. Bucăți de lemn și cioburi zburară peste tot. Farfuriile și paharele se sparseră cu zgomot de podea. Îngroziți, părinții își traseră copiii aproape, încercând să-i protejeze cu propriile trupuri și-și acoperiră capetele cu mâinile, ascunzându-se sub masă și în spațele scaunelor capitonate.

De îndată, prin ferestrele sparte, camera se umplu de praf și de fum. Luc era convins că-i va auzi pe oameni țipând și tânguindu-se, însă, pentru moment, păreau cu toții prea șocați să facă altceva decât să tușească și să se înece.

— Sunteți teferi? întrebă el, acoperindu-și nasul și gura cu cămașa.

Se auzi un murmur nedeslușit, iar părinții își cercetară copiii și pe ei înșiși ca să vadă dacă nu fuseseră răniți. Spuseră apoi că, în afara câtorva tăieturi și zgârieturi, erau teferi, în mare măsură.

Luc se cercetă și el. Și el părea teafăr – cel puțin fizic – așa că se ridică, se scutură de praf și se îndreptă spre ușa din față.

— Așteptați aici! le spuse celorlalți. Merg să văd ce se întâmplă.

— Vin cu tine! spuse Nicolas, ridicându-se și înhățându-și geanta de piele plină cu medicamente și instrumentar medical.

— Nic, ce faci? întrebă Monique. Vino înapoi! Nu poți să ne lași așa!

— Ar putea fi oameni răniți, draga mea, răspunse Nic. Nu vă faceți griji. Va fi bine. Mă întorc repede.

Nimic nu avea să fie bine și toți cei de față știau asta. Pe chipul lui Monique începură să curgă lacrimi, în timp ce o strângea în brațe pe fiica lor. Nic se aplecă, le sărută pe amândouă pe frunte, apoi se îndreptă spre ușă.

Luc nu putu decât să admire dăruirea cu care-și respecta cumnatul său jurământul de medic. Urmându-l pe Nic, o auzi pe Monique scâncind:

— Ce se întâmplă? Să-mi spună cineva ce se întâmplă.

Luc știa prea bine ce se întâmpla. Începuse invazia nazistă.

Era îngrozit. Nu avusese nicio îndoială că germanii vor veni, dar credea că va mai trece o săptămână, cel puțin, până să înceapă într-adevăr invadarea Franței. De aceea și venise aici. De aceea condusese toată noaptea de la el de acasă, din Le Chambon, până la Sedan, unde locuia sora sa. Nu pentru petrecere. Nu pentru tort. Ci pentru a-i implora pe Monique și Nicolas să-și împacheteze lucrurile și să vină cu el, departe de graniță, departe de pericol, în Le Chambon, unde ar fi fost în siguranță. Își susținuse toată ziua punctul de vedere. Întreaga zi stăruise pe lângă cei doi, însă aceștia refuzaseră să-l asculte. Aveau de pregătit o petrecere. Trebuiau să se îngrijească de Jacqueline. Aveau pacienți de consultat. Nu puteau pleca. Nici nu intra în discuție! În plus, susțineau ei, Hitler nu ar fi invadat niciodată iubita lor Republică Franceză. De ce ar fi făcut-o? Ar fi un gest sinucigaș, susțineau ei.

Acum, deschizând ușa din față și ieșind din casa îngustă cu trei etaje aflată nu departe de râul Meuse, Luc fu îngrozit de imaginea din fața lui. În stânga era un crater din care ieșeau flăcări și fum. Cu o clipă înainte, acolo fusese o secție de poliție. Acum, mirosul de carne umană arsă era insuportabil. Fumul gros și negru acoperea cerul de după-amiază târzie. Oamenii se grăbeau spre acest loc, venind din toate direcțiile. Nicolas se repezi și el și-i ajută pe câțiva să transporte supraviețuitorii într-o biserică din apropiere, aflată mai încolo pe acea stradă. Clopotele din turla acesteia începură să bată frenetic, anunțând pericol și chemându-i pe oameni la acțiune.

Luc auzi sirenele mașinilor de pompieri și ale ambulanțelor care se apropiau dinspre vest. Știa că ar trebui să se grăbească să-i stea alături cumnatului său și să-i ajute pe cei răniți și

suferinzi. Dar pentru un moment ezită – nu pentru că nu voia să ajute, ci pentru că voia să înțeleagă ce se întâmpla cu adevărat.

Se întoarse spre dreapta și se uită către răsărit, iar ce văzu aproape că îl lăsa fără suflare. Era o imagine pe care toți cei din jur păreau s-o ignore, copleșiți de moartea și distrugerea din jur. Nu-și dădeau seama ce urma să se petreacă. Dar Luc văzu și rămase ținut locului, incapabil să se miște.

Spre răsărit, cerul era plin de avioane cât vedeai cu ochii. Avioane naziste. Avioane de vânătoare. Bombardiere. Sute și sute de avioane. Ca o invazie de lăcuste, venea Luftwaffe. Și asta nu era tot. Din întunecoasele și desele păduri din Ardeni, considerate de nepătruns, răsăreau acum divizii mecanizate germane și roiuri de infanteriști, înarmați până-n dinți – atât de mulți, că nu le puteai ține socoteala. Jean-Luc Leclerc nu fusese niciodată atât de speriat.

Germanii avansau rapid și nu era nimeni să le țină piept. Capătul nordic al Liniei Maginot era la mulți kilometri depărtare. Grosul trupelor franceze era poziționat de-a lungul acestei linii, așteptând un atac frontal german care, după cum își dădu seama Luc, nu avea să vină niciodată. Naziștii reușiseră ceea ce generalii și politicienii de la Paris susținuseră că era imposibil. Își croiseră tenace drumul prin Ardeni. Se ascunseră sub coroanele copacilor pentru a nu fi zăriți de avioanele de recunoaștere ale francezilor. Iar acum lansau un atac-fulger diabolic de inteligent. Depășeau forțele franceze pe flancuri. Erau pe punctul să le ocolească și să le atace din spate.

Era evident acum că micul oraș Sedan – cu o populație de mai puțin de optsprezece mii de oameni – era una dintre primele ținte ale germanilor. Cât timp avea să le ia să ocupe și să distrugă orașul? Cât timp avea să treacă până vor pieri cu toții sau vor ajunge prizonieri de război? Odată ce naziștii ajungeau

să controleze podurile peste râul Meuse, puteau invada Franța cu trupele lor, anihilându-i armata și mărșăluind către Paris.

Cât timp avea să le ia să ocupe și să înrobească întreaga țară?

2

Luc pălise.

Își simțea trupul amorțit. Gura îi era uscată. Trebuia să-i avertizeze pe ceilalți, dar parcă îi strângea ceva gâtul. Indiferent cât de tare se strădui, nu reuși să scoată niciun sunet. Chiar atunci fu îngrozit de un urlet ascuțit din stânga lui. Apoi altul și altul. Privi în sus și văzu că avioanele germane ajunseseră deasupra lor și lansau proiectile. Evenimentele păreau să se desfășoare cu încetinitorul. Văzu cum se deschideau trapele pentru lansarea bombelor. Văzu cum punctele acelea negre și lunguiețe se împrăștiau din burta avionului și cădeau ca ploaia asupra orașului și asupra puținelor unități franceze care flancau Sedanul. Bombele erau tot mai jos, deveneau tot mai mari și mai mari. Atinseseră o viteză amețitoare. Știa că ar fi trebuit să fugă. Știa că ar fi trebuit să se ascundă. Dar nu putea. Stătea țintuit în acel loc.

Una câte una, bombele cădeau, mai aproape și mai aproape, până ce una lovi în plin biserica. Forța exploziei îl aruncă în spate pe Luc, aproape zdrobindu-l de zidul de cărămidă din apropiere și secerându-l la pământ. Vacarmul era asurzitor. Nu auzise niciodată un asemenea zgomot.

Căzură și mai multe bombe. Văzu cum o tânără care alerga să-și salveze viața fu aruncată prin vitrina unei patiserii. Văzu cum alții erau sfârtecați chiar în fața ochilor săi, în vreme ce bombele continuau să cadă, sporind numărul victimelor.

Adrenalina începu să-i curgă prin vine. Primul gând care-i trecu prin cap fu acela că Nicolas se afla în biserică. Trebuia să-l scoată de acolo și să-l ducă înapoi la familia lui. Porni spre

biserică dar, apropiindu-se de vâlvătaia flăcărilor, văzu îngrozit clopotnița prăbușindu-se, apoi acoperișul, apoi pereții se prăbușiră în interior, în vreme ce și mai multe bombe loveau iar și iar biserica, dar și clădirile din jurul acesteia. Naziștii aruncau un covor de bombe asupra Sedanului și, curând, multe zone din oraș erau cuprinse de flăcări infernale.

Nicolas murise. Luc nu putea face nimic să-l mai salveze. Cel puțin acest lucru era clar. Dar ce se întâmpla cu familia lui?

Luc se întoarse alergând înapoi spre casă. Se auzeau țipete. Le strigă oamenilor să-l urmeze. Unii îl ascultară. Alții nu. Dar nu putea aștepta. Nu era timp de pierdut.

O luă pe Jacqueline în brațe, o trase pe Monique de mână și-i spuse să vină cu el. Ea plângea, întrebând de Nicolas. Luc nu îndrăzni să-i spună ce se întâmplase. Nu încă. Se temea că ea nu-l va mai urma, dacă afla că Nicolas era mort. Trebuiau să plece în acel moment. Trebuiau să ajungă la camioneta sa. Trebuiau să fugă din Sedan, înainte ca naziștii să intre în oraș.

— *Urmează-mă!* strigă el, deși abia se auzea el însuși din pricina exploziilor succesive și a vuietului violent al incendiilor.

Văzu cu coada ochiului doi tați înșfăcându-și familiile și trăgându-le către ușă. Familiile lor îi urmară pe cei trei în strada care era acoperită acum de cadavre și de rămășițe umane. Pretutindeni erau oameni răniți și înspăimântați care se înghesuiau în spatele zidurilor încă în picioare.

Luc o luă acum la fugă. Camioneta lui era parcată la două străzi distanță. Era o mașină aproape nouă și puteau fugi cu ea, dacă nu fusese lovită de bombe. Încăpeau toți în spate și, pentru moment, asta era tot ce conta pentru el.

— *Nu vă opriți!* strigă Luc către grupul care-l urma. *Continuați să mergeți!*

Apoi văzu un Messerschmitt german deasupra lor. Trăgea dezlănțuit cu mitralierele și părea să-i aibă în cătare. Luc le strigă

tuturor să se strecoare pe o alee din apropiere și se ascunseră acolo, tocmai când avionul de luptă se năpusti către ei, vuind și ucigându-i pe cei care-i ieșeau în cale. Urmă o altă explozie, chiar în spatele lor. Luc le acoperi cu trupul său pe Monique și Jacqueline, străduindu-se din răsuputeri să le protejeze. Dar știa că nu puteau rămâne acolo înțepeniți. Auzea deja mugetul tancurilor germane venind dinspre răsărit. Naziștii se apropiau mult mai repede decât și-ar fi putut imagina. Trebuiau să se pună în mișcare.

Uitându-se dacă era cineva rănit, Luc socoti că stau bine pentru moment. Își iți rapid capul și privi în lungul aleii pentru a vedea dacă drumul era liber. Era, dar văzu, de asemenea, ruina în flăcări a casei unde cu câteva clipe înainte se aflaseră Monique și Nic. Fusesse lovită din plin, iar acum toate sufletele care rămăseseră înăuntru se duseseră la Domnul.

— Haideti, toată lumea. Trebuie să mergem acum! strigă Luc. Luați-o la dreapta. Fugiți către parc. Nu vă opriți. Nu vă uitați înapoi. Camioneta mea este cea roșie. Când ajungeți acolo, săriți în spate. O să fiu chiar în spatele vostru. Porniți!

Unul câte unul, se ridicară în picioare, o luară la dreapta și fugiră către camionetă.

Numai Monique nu.

— Nu pot să-l las pe Nic! plângea ea. Trebuie să-l găsim!

Luc ezită, dar doar pentru o clipă. Nu avea de ales. Trebuia să-i spună. O lăsă pe Jacqueline jos, apoi îi spuse de-a dreptul, pe un ton scăzut:

— A murit!

— Ce? Nu! E acolo, îi ajută pe oameni!

Luc o luă pe Monique de umeri și se uită în ochii ei.

— Monique, ascultă-mă. Nic a murit!

— Nu, nu, el este...

— Ascultă-mă, Monique. Nic a murit. S-a dus. Voia să-i ajute pe oameni. Căra un rănit în biserică. Tocmai voiam să